

Společné prohlášení
k právu na ochranu údajů v souvislosti s pandemií COVID-19
učiněné Alessandrou Pierucci, předsedkyní Výboru k Úmluvě 108,

a

Jean-Philippem Walterem, komisařem pro ochranu údajů Rady Evropy

Pandemie COVID-19 (běžně známá jako koronavirus) představuje bezprecedentní hrozbu a výzvu pro jednotlivce a země na celém světě. Potřeba zastavit její šíření a léčit trpící je významným cílem sdíleným národy na celém světě.

Úsilí Světové zdravotnické organizace, dalších mezinárodních organizací, vlád, zdravotnických zařízení a jejich zaměstnanců, jakož i firem, kterým je zabránit šíření viru v širším měřítku, zachránit lidi a společnost, nemá hranice a mělo by být silně podporováno.

Státy se musí vypořádat s hrozbou pandemie COVID-19, pokud jde o demokracii, právní stát a lidská práva, včetně práva na ochranu soukromí a osobních údajů.

Ve snaze omezit další kontaminace se vlády musely uchýlit k mimořádným opatřením, v mnoha případech včetně vyhlášení mimořádného stavu. I když alarmující situace v oblasti veřejného zdraví v jednotlivých zemích odůvodňuje zavedení zvláštních režimů, je třeba zdůraznit, že během těchto časově omezených období musí být uplatňování lidských práv stále založeno na několika mezinárodních a vnitrostátních nástrojích (jako jsou Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Evropská úmluva o lidských právech), které nelze pozastavit, ale pouze se od nich odchýlit nebo je omezit zákonem v rozsahu přísně vyžadovaném naléhavostí situace a při respektování podstaty základních práv a svobod.

Obecné principy a pravidla ochrany osobních údajů

Pokud jde o právo na ochranu osobních údajů, je třeba nejprve poznamenat, že Úmluva 108, obdobně jako modernizovaná Úmluva 108+, stanoví vysoké standardy ochrany osobních údajů, které jsou kompatibilní a slučitelné s jinými základními právy a relevantními veřejnými zájmy.

Je důležité připomenout, že ochrana údajů nemůže v žádném případě představovat překážku pro záchranu životů a že použitelné zásady vždy umožňují vyvážení příslušných zájmů.

- I. V souladu s Úmluvou 108+ je zásadní, aby i ve zvláště obtížných situacích byly respektovány zásady ochrany osobních údajů a bylo proto zajištěno, aby subjekty údajů byly informovány o zpracování osobních údajů, které se jich týká; zpracování osobních údajů je prováděno pouze, pokud je nezbytné a proporcionální ve vztahu k výslovnému, konkrétnímu a legitimně sledovanému účelu; posouzení dopadů je provedeno před zahájením zpracování; je zajištěno soukromí již od návrhu a jsou přijata vhodná opatření k zabezpečení osobních údajů, zejména pokud se jedná o zvláštní kategorie osobních

údajů jako jsou údaje týkající se zdraví; subjekty údajů jsou oprávněny vykonávat svá práva.

Jednou z hlavních zásad ochrany údajů stanovených v Úmluvě 108+ je zásada zákonnosti, podle které lze zpracování údajů provádět buď na základě souhlasu subjektu údajů nebo na jiném zákonném základě stanoveném zákonem. Je třeba poznamenat, jak je rovněž výslovně stanoveno v důvodové zprávě k Úmluvě 108+, že takový legitimní základ zahrnuje zejména zpracování nezbytné pro životně důležité zájmy a zpracování na základě veřejného zájmu, jako je tomu např. v případě monitorování život ohrožující epidemie.

Například právo na ochranu osobních údajů nebrání orgánům ochrany veřejného zdraví sdílet seznam zdravotnických pracovníků (jména a kontaktní údaje) se subjekty pověřenými distribucí masek FFP2. Rovněž nelze tvrdit, že právo na ochranu osobních údajů je neslučitelné s epidemickým sledováním, přičemž se zdůrazňuje, že na anonymizované údaje se nevztahují požadavky ochrany údajů. Používání souhrnných lokalizačních informací signalizujících shromažďování požadavků porušujících karanténu nebo indikujících pohyby osob cestujících ze zasažených oblastí (z hlediska pozitivních osob COVID-19) by tak neměly bránit požadavky na ochranu údajů.

Kromě toho Úmluva 108+ uznává potřebu povolit některé výjimky a omezení ve jménu naléhavých cílů veřejného zájmu a životně důležitých zájmů subjektů údajů. Omezení jejich zásad a práv musí reagovat na velmi jasné požadavky, a to i během mimořádného stavu, aby bylo zajištěno trvalé dodržování zásad právního státu a základních práv.

Podle Úmluvy 108+ (viz článek 11) se výjimky „stanoví zákonem, respektují podstatu základních práv a svobod a představují nezbytné a přiměřené opatření v demokratické společnosti.“

Pokud jsou uplatňována omezení, musí být taková opatření přijata pouze dočasně a pouze po dobu výslovně omezenou na stav nouze. Je rovněž velmi důležité, aby byla zavedena zvláštní ochranná opatření a aby byla poskytnuta ujištění, že osobním údajům bude poskytnuta plná ochrana po zrušení nouzového stavu. Ta by měla zahrnovat konkrétní opatření a postupy týkající se návratu k „normálním“ režimům se zvláštním důrazem na databáze obsahující údaje týkající se zdraví nebo jiné zvláštní kategorie údajů a/nebo ty, které byly vytvořeny za účelem sledování a profilování jednotlivců a jejichž zpracování bylo provedeno ve stavu nouze.

Orgány pro ochranu údajů se vyzývají, aby pečlivě posoudily opatření přijatá státními orgány podle výše uvedených podmínek.

Zpracování zdravotních údajů

Za předpokladu, že přednost lidské bytosti a přijetí profesionálních standardů jsou hlavními hodnotami v oblasti zdravotní péče, musí zpracování zdravotních údajů zaručit dodržování práv a základních svobod každého jednotlivce, zejména práva na soukromí a ochranu osobních údajů. Doporučení CM/Rec(2019)2 týkající se zdravotních údajů poskytuje v tomto ohledu konkrétní pokyny. Jeho ustanovení o sdílení údajů mezi zdravotnickými a jinými odvětvími by měla být určující pro řízení postupů dotčených pracovníků.

Komunikace zdravotnických a vládních orgánů s veřejností by měla zůstat prioritou tak, aby tyto orgány byly schopny veřejnost chránit, informovat ji a radit. Nicméně během této komunikace by nemělo docházet ke zveřejňování citlivých údajů (např. zdravotních údajů)

konkrétních jednotlivců a doporučuje se, aby se zpracování těchto údajů provádělo pouze tehdy, budou-li zavedena další technická a organizační opatření, která doplňují opatření uplatňovaná na data, která nejsou citlivá.

Zpracování dat velkého rozsahu

Protože se vytváří rozsáhlé soubory dat a databáze, které využívají výhod technologií jako např. big data nebo umělá inteligence, měla by být data zpracovávána v těchto prostředích způsobem, který respektuje lidskou důstojnost a ochranu osobních údajů. Příslušné pokyny zpracované výborem k Úmluvě 108 v souvislosti s big data a umělou inteligencí mohou být užitečnými nástroji jak pro vývojáře technologií, tak pro vlády, aby zpracovávaly data způsobem, který je chrání před vědomým zneužitím nebo nezamýšlenými negativními důsledky včetně diskriminace jednotlivců nebo skupin jednotlivců.

Transparentnost a „vysvětlitelnost“ analytiky nebo řešení založená na umělé inteligenci, preventivní přístupy a strategie řízení rizik (včetně rizika opětovné identifikace v případě anonymizovaných dat), důraz na kvalitu dat, jejich minimalizaci a úloha lidského dohledu jsou některými z klíčových principů, které je třeba vzít v úvahu při vývoji inovativních řešení boje s COVID-19.

Zpracování údajů zaměstnavateli

Zaměstnavatelé čelí potížím při udržování svého podnikání a při ochraně veřejnosti a svých zaměstnanců a velmi často využívají při práci komunikaci na dálku. Tato praxe by však neměla vést k monitorování zaměstnanců, a to ani prostřednictvím videonahrávek; při organizaci práce a pracovních podmínek je možné uvažovat o neinvazivních opatřeních.

Za daných okolností mohou být zaměstnavatelé nuceni zpracovávat osobní nebo citlivé údaje, které se obvykle nezpracovávají (např. zdravotní údaje); je proto třeba připomenout, že by při tom měli respektovat zásady nezbytnosti, proporcionality a odpovědnosti, a měli by se také řídit zásadami určenými k minimalizaci veškerých rizik, která by takové zpracování mohlo představovat pro práva a základní svobody pracovníků, zejména jejich práva na ochranu soukromí, jak je rozpracováno v doporučení CM/Rec(2015)5 o zpracování osobních údajů v souvislosti se zaměstnáváním. Zaměstnavatelé by zejména neměli zpracovávat osobní údaje nad rámec toho, co je nezbytné pro identifikaci potenciálně nakažených zaměstnanců.

Pokud jsou zaměstnavatelé ze zákona povinni zveřejnit určité údaje státním orgánům z důvodů ochrany veřejného zdraví, vyzývají se, aby tak učinili v přísném souladu s právním základem a s cílem přijmout nezbytná opatření pro návrat k „normálnímu“ zpracování (včetně trvalé likvidace údajů), jakmile nouzový stav přestane platit.

Mobilní a počítačová data

Telekomunikační společnosti, online platformy a poskytovatelé internetových služeb se také aktivně zapojují do boje proti šíření COVID-19 a je od nich stále více požadováno sdílení údajů o předplatitelích, shromažďovaných osobních údajích a dalších typech informací orgánů veřejné moci, které významně přispívají k epidemickému dohledu včetně analýzy lokalizačních dat k určení polohy infikovaných osob. Obdobně mohou soukromé a veřejné subjekty vyvinout IT řešení pro epidemický dohled.

Rozsáhlé zpracování osobních údajů lze provést pouze tehdy, pokud na základě vědeckých důkazů potenciální přínosy takového digitálního epidemického dozoru (např. sledování kontaktů) včetně jejich přesnosti převáží výhody jiných alternativních řešení, které by byly méně narušující.

Vývoj těchto dohledových řešení by měl být založen na předchozím posouzení pravděpodobného dopadu zamýšleného zpracování údajů na práva a základní svobody tak, aby se předešlo nebo minimalizovalo riziko zásahu do těchto práv a základních svobod.

Ohled na zásady předběžné opatrnosti a proporcionality by měl být doporučen i u předběžných testů v různých „sandboxech“, které se v současné době používají u různých léků testovaných v klinických hodnoceních.

I když informace o šíření viru v reálném čase mohou být nápomocné při jeho izolaci, je třeba zdůraznit, že vždy by měla být upřednostňována co nejméně narušující řešení.

Zpracování dat ve vzdělávacích systémech

Školy a univerzity vyvíjejí veškeré možné úsilí, aby zvýšily dovednosti a zdroje pro distanční učení, přičemž profesori a učitelé sami čelí výzvě izolovanosti. Při zvažování technických řešení zaměřených na zajištění kontinuity vzdělávací práce by měly být upřednostňovány standardní konfigurace zaměřené na ochranu údajů, například pokud jde o výchozí nastavení, aby užívání aplikací a softwaru neporušovalo práva subjektů údajů (standardní ochrana údajů); je třeba se vyhnout zpracování více údajů, než je nezbytné k dosažení legitimního účelu zajištění kontinuity vzdělávání.

Je také prvořadé, aby byl vybrán vhodný právní základ (včetně schválení rodiči nebo zákonným zástupcem, pokud je to nezbytné) a aby rodiče využívali maximální transparentnost, pokud jde o zpracování údajů o jejich dětech.

Další pokyny týkající se zpracování osobních údajů v souvislosti se vzděláváním jsou v současné době zpracovávány Výborem k Úmluvě 108 a budou sloužit jak odborníkům, tak těm, kteří v této oblasti rozhodují.

* *

*

I když lidé čelí obtížné a znepokojivé době a situace se rychle vyvíjí, vlády přijímají opatření k ochraně obyvatelstva, a musí tak činit, aniž by společnost v dlouhodobém horizontu vystavily riziku.

Tuto bezprecedentní situaci překonáme pouze v jednotě a solidaritě, při plném respektování právního státu, lidských práv a demokracie.

* *

*